

Examenul național de bacalaureat 2024

Proba E. c)

Istorie

Simulare

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

I TÊTEL

(30 punct)

Olvassa el figyelmesen az alábbi forrásokat:

A. „A hazai uralkodók idején tapasztalható politikai pezsgést a számos beadvány és reformtervezet elemzésével lehet felidézni [...], amelyeket vagy Oroszországnak, vagy Törökországnak nyújtottak be. [...]

Ennek a mindenre kiterjedő reformmozgalomnak a problematikája a modernizáció jegyeit viseli magán, mivel a társadalom és az állam átalakítására vonatkozik. Ezeknek a reformmozgalmi éveknek a lényege talán legjobban a moldvai (Moldova) Ionică Tăutu által írt [...] dokumentumban foglalható össze, amely *A karbonárik alkotmánya (Constituția cărvunarilor)* (1822) címet viseli. Az okirat egyszerre egy elvi nyilatkozat, valamint az állam újjászervezését célzó intézkedések szisztematikus ismertetése [...]. Az alkotmánytervezet egy újító, liberális szellemiséget társít a nemzeti kérdéshez, amely elsősorban a nagybojári [...] rendszert kívánja felváltani. Javasolja [...] a gazdaság fejlesztésére és az ország legtöbb intézményének a reformjára irányuló intézkedések bevezetését [...]. A Tăutu által javasolt politikai rendszer nem volt teljesen demokratikus, mivel a bojári kiváltságokat továbbra is megőrizte. Arra irányult, hogy a kis- és középbajárságot, az értelmiség képviselőit és a kialakulóban lévő polgárságot bevonja a politikai életbe, így kiszélesítve a fennálló arisztokratikus rendszer bázisát.”

(I. A. Pop, I. Bolovan, *Marea istorie ilustrată a României și a Republicii Moldova*)

B. „Miklós cár egy katonatisztet és energikus ügyintézőt, Pavel Kiseleffet bízta meg a drinápolyi béke (1829) előírásainak végrehajtására. [...]. Kétségtelenül a legfontosabb megvalósítása egy alaptörvény kidolgozása volt mindkét fejedelemség számára. A *Szervezeti Szabályzatok (Regulamentele Organice)* az orosz hatóságok és a román bojárok szoros együttműködésének az eredményeként jöttek létre. A *Szabályzatok* biztosították a bojárok dominanciájának állandósulását a politikai életben, elismerve azok kizárólagos jogát arra, hogy képviselve legyenek az új törvényhozásban, felajánlva a főbb pozíciókat a központi adminisztrációban, mentesítve őket az adók alól és tulajdonjogot adva nekik a birtokaikhoz [...]. A *Szabályzatok* drasztikus változásokat vezettek be a fejedelemségek minden kormányzati ágában. A régi gyakorlatokat és intézményeket módosították vagy felszámolták. [...] Összességében a Szervezeti Szabályzatok sietteték Havasalföld (Țara Românească) és Moldva modernizációját. [...].

Oroszország seregei még azután is folytatták a fejedelemségek megszállását, hogy a szultán elfogadta a Szervezeti Szabályzatokat, mivel a cár azt akarta, hogy P. Kiseleff maradjon és felügyelje a végrehajtásukat.”

(K. Hitchins, *Scurtă istorie a României*)

A források alapján válaszoljon az alábbi követelményekre:

1. Nevezze meg az **A** forrásban pontosított politikai projektet! **2 pont**
2. Pontosítson a **B** forrásból egy a *Szervezeti Szabályzatok*ra vonatkozó információt! **2 pont**
3. Említse meg két államot, amelyek az **A** és a **B** forrásban is előfordulnak! **6 pont**
4. Írja ki a vizsgalapra annak a forrásnak a betűjelét, amely alátámasztja, hogy a román térség fegyveres megszállás alatt áll! **3 pont**
5. Írjon ki a vizsgalapra az **A** forrásból két olyan információt, amelyek között ok-okozati összefüggés van, és emelje ki mindkét információ szerepét (ok, illetve okozat)! **7 pont**
6. Mutasson be két, az ország modernizálására vonatkozó, a XIX. század hetedik évtizedében elfogadott intézkedést! **6 pont**
7. Említse meg egy hasonlóságot két, a modern román államra vonatkozó, 1848-1857 között elfogadott politikai projekt között! **4 pont**

II. TÉTEL

(30 punct)

Olvassa el figyelmesen az alábbi forrást:

„Moldva uralkodói ugyanazokat a célkitűzéseket követték, mint a havasalföldi uralkodók. A függetlenség megszerzéséért tett erőfeszítéseik, a Dimitrie Cantemir (1710-1711) által, Nagy Péter orosz cárral 1711-ben, egy szövetségi egyezmény megkötésében csúcsosodtak ki [...]. Nagy Péter seregeinek, a törököktől 1711. július 18-22 között Stănilești-nél elszenvedett veresége véget vetett a tárgyalásoknak. [...] Cantemir azonnal Oroszországba menekült [...]. A szultánok az új uralkodókat [...] Konstantinápoly Fanar negyedéből származó gazdag görög családok sorából választották, pontosan azért, hogy ellensúlyozzák az orosz és osztrák befolyás terjedését Moldvában (Moldova) és Havasalföldön (Valahia), és hogy felgyorsítsák a fejedelemségeknek a birodalomba való politikai és gazdasági integrálódását. Az így kialakított partnerség képezte az alapját az úgynevezett fanarióta rendszernek, amely Moldvában 1711-ben és Havasalföldön 1716-ban kezdődött [...].

A török gazdasági és pénzügyi követelések folyamatosan növekedtek [...]. A fejedelemségekből Konstantinápoly fele küldött mindennemű ellátmány mennyisége [...] nem ismert határokat és egy szigorított kereskedelmi monopólium formáját öltötte [...] Az oszmán-török kereskedők által, a román parasztoknak és más termelőknek kínált árak [...] változatlanul alacsonyabbak voltak, mint a piaci árak. A hűbérúri hatalomnak fizetendő adó és azoknak az ajándékoknak az értéke, amelyek minden, az Oszmán Birodalommal zajló hivatalos tárgyalást kísérték, mérhetetlenül megnövekedett. [...]

A trónért való versengés egy olyan jó üzletnek bizonyult az oszmán elit számára, mivel a szultán gyakran váltotta az uralkodókat. [...] Ezzel együtt, a szultánok egyfajta folytonosságot biztosítottak a fejedelemségek vezetésében, mivel egyes uralkodókat Bukarestből (București) Jászvásárra (Iasi) helyezték át. [...] Az uralkodó volt a rendszer központi szereplője, mivel az Oszmán Birodalom ügynöke volt, és a szultán azért választotta, hogy a hűbérúri hatalom törekvéseit népszerűsítse. [...] Egyes uralkodók [...] jelentősen hozzájárultak a fejedelemségük jólétéhez. Említésre méltó Alexandru Ipsilanti [...], aki Havasalföldön (1774-1782 és 1796-1797) és Moldvában is (1786-1788) uralkodott. A Havasalföldön bevezetett széleskörű jogi és közigazgatási reformjai révén, besorolhatjuk őt a kor felvilágosult uralkodói közé. [...] A havasalföldi törvény kodifikációjára* irányuló törekvése, egy említésre méltó sikernek bizonyult.“

*egy adott jogi ágazatra vonatkozó jogi szabályok rendszerezése és törvénykönyvbe foglalása

(K. Hitchins, *Scurtă istorie a României*)

A forrásból kiindulva válaszoljon az alábbi követelményekre:

1. Nevezze meg a forrás alapján, a fejedelemségek hűbérúri hatalmát! **2 pont**
2. Pontosítsa a századot, amelyre az adott forrás vonatkozik! **2 pont**
3. Említse meg a forrás alapján a fanarióta uralkodót, és egy belpolitikai intézkedését! **6 pont**
4. Említsen meg a forrás alapján, a kereskedelmi kapcsolatokra vonatkozó két információt! **6 pont**
5. Fejtse ki véleményét az adott forrásból kiindulva a szultánok fanarióta rendszeren belüli intézkedéseivel kapcsolatosan, és támassza alá a forrásból vett két információval! **10 pont**
6. Érveljen egy megfelelő történelmi tény bemutatásával azon kijelentés mellett, miszerint 1310-1380 közötti időszakban, olyan események zajlottak, amelyek hozzájárultak Havasalföld függetlenségének megszilárdulásához! (Pontot ér a megfelelő történelmi tény bemutatása, valamint az ok-okozatiság és a következtetést kifejező szavak használata.) **4 pont**

III. TÉTEL

(30 punct)

Írjon egy megközelítőleg két oldalas esszét Románia/România fejlődéséről a XX. században, figyelembe véve az alábbi szempontokat:

- egy, a Romániában, a XX. század harmadik évtizedében fennálló, demokráciára vonatkozó szempont bemutatása;
- az 1938-as Alkotmány két jellegzetességének említése;
- egy 1951-1970 között elfogadott alaptörvény pontosítása és két rendelkezésének megemlézése;
- fejtse ki véleményét az 1991- 2000 közötti romániai politikai rendszerről, és támassza ezt alá egy történelmi érvel.

Figyelem! Pontot ér a megfelelő történelmi nyelvezet használata, az esszé felépítése, az ok-okozati összefüggések kiemelése, a történelmi érv kidolgozása (megfelelő történelmi tény bemutatása, az ok-okozatiságot és a következtetést kifejező szavak használata), a történelmi események megfelelő időrendi/logikai sorrendjének, valamint a terjedelmi követelményeknek a betartása is.